

Emlékezés Ungvári Mihályra

TORZSA IBOLYA

„A lombok hullnak...” – emlékezés egy barátira

Napok, sőt hetek teltek el a felkérés óta, hogy írjak Ungvári Misihez fűződő barátságomról, munkatársi kapcsolatomról és arról az időről, amit együtt tölthettem vele.

Hónapok teltek el a szomorú áprilisi nap óta, amikor a felesége felhívott és sírva mondta a telefonba: „A Misi elment.”

Az első találkozásunk közel 30 évvel ezelőtt volt, amikor én kiskölkés első osztályosként egy farsangi mulatságon cowboynak öltözve roptam a táncot a diszkós pult előtt, ahol egy fekete göndör hajú, nagy bajuszos bácsi mosolygott le ránk és szolgáltatta a zenét. Ő volt Ungvári Misi. Akkor még nem tudtam, hogy az életem egy nagyon fontos szakaszának meghatározó személye lesz. Azt hiszem elsős gimnazistaként kezdődött el a mi egy úton járásunk. A nyári kétegyházi művésztelepen kóstolhattam bele többféle képzőművészeti technikába, egy olyan táborban, amit Misi vezetett. Mindig is érdeklődtem a művészetek iránt, és nagyon jó volt tudni, hogy van valaki a közelemben, akitől lehet tanulni. Bár az én figyelmem egy idő után inkább az agyag, a fazekasság, a népművészet felé irányult. A gimnazista éveim nyarainak elengedhetetlen részévé váltak ezek a művésztelepek, ahol naphosszat alkottunk, jókat beszélgettünk, új barátságokat kötöttünk, ahol nagy szerelmek és nagy családások értek bennünket.

Frissen érettségizettként 1997-ben egy ilyen tábor után kért meg Misi, hogy legyek alapító tagja a Kőtegyáni Baráti Kör Egyesületnek. Egy olyan civil szervezetnek, amelyik megváltoztatja Kőtegyán életét. Nem is volt kérdés számomra a válasz – és akkor ott meg is pecsételődött a sorsom. Nem gondoltam volna, hogy 17 év múlva én leszek ennek az egyesületnek az elnöke. Így 1997-ben elkezdődött a mi közös munkánk, amibe csak lehetővé bevont, gyerektáborokat szerveztünk, bonyolítottunk, és aktívan részt vettünk a játékban. Én időközben kitanultam a fazekasság majdnem minden csínját-bínját, és visszakerültem a szülőfalumba. 2000 tavaszán pedig elkezdődött civil életem. Misi elindított azon az úton, ahol a közösségért tenni akarás volt az elsődleges szempont. Itt egy 10 éves együttgondolkodás, egymás mellett munkálkodás vette kezdetét. Mindent, amit most tudok a szervezésről, a pályázatok írásáról, lebonyolításáról, az elszámolásról, a közösségfejlesztésről, a művésztelepekről, azt mind-mind Neki köszönhetem. A civil szféra szellemiségét, hogy önzetlenül is lehet másért tenni, a saját szabadidőnket nem sajnálva, néha még anyagi javainkat is felhasználva egy eszme megvalósításáért. 2005-ben Misi feltette a kérdést: Lennek-e az egyesület titkárai? Sok gondolkodási időt itt sem kaptam, de nem is igen kellett ezen gondolkoznom, hiszen akkor már 5 éve „nyakig benne voltam” az egyesület munkálkodásában. A vezetőség bizalmat szavazott, és egy újabb szakasz vette kezdetét – több munka, nagyobb felelősség. Mivel együtt ez azonban sokszor nem

Ungvári Mihály

is tűnt olyan nehéznek. Az évek során megtanultam félszavakból is megérteni, hogy mit szeretne mondani, hogy mire gondol, amikor a szemüvege fölött néz ki. Különleges barátság volt a miénk. Kicsit apa-lánya kapcsolat, kicsit főnök-beosztott viszony – bár azt sosem szerette, ha Főnök Úrnak szólítottam, még ha csak viccből is. Aztán 2011-ben Gyulán kezdtem el dolgozni, elköltöztem Kőtegyánból. A napi 8-10 órás munkakapcsolatot a telefon váltotta fel, ami mindig így kezdődött – „Helló, szia miújság?” – az elején a beszélgetés többnyire arról szólt leginkább, hogy ez és ez az anyag, vagy ez és ez a pályázat hol van? melyik szekrényben? melyik dossziéban? És akkor én a telefon másik végén mondtam neki, hogy mit hol talál meg. Most is hallom, ahogy mondja: „Szédületes

Ungvári Mihály beszédet mond, utódja, Torzsa Ibolya népviseletben, velük a Köröstárkányi Református Egyházközség lelkipásztora és gondnoka, és a kötegyáni lelkipásztor.

vagy, hogy még ezt is tudod”. Az elmúlt években így volt ez, lett helyettem valaki más Misi mellett, aki napi szinten ott volt, és segítette a munkában, én meg hétvégén, amikor haza mentem, illetve telefonon, e-mailben dolgoztam tovább Vele.

A tavalyi ősz már fájdalmas napokat hozott számára, egyre gyengébb lett, egyre fáradtabb lett a hangja. Az évről-évre vezetői ülés levezetése már nagyon nehezebbé esett. Gyakrabban mondogatta, ha „majd feldobom a bakkancsot” akkor is megy tovább az élet, és mennie kell az elkezdett dolgoknak is. A betegség ez év elejére kezdett eluralkodni rajta, amikor megtudtuk a végzetes kórt, ami egyre csak sorvasztotta napról-napra, azzal egy időben az én életembe egy örömhír érkezett – megtudtam, hogy kisbabát várok. Miféleképpen azt szokták mondani, ahonnan az Isten elvesz egyet, ad helyette egy másikat. Az utolsó hónapok a méltósággal elviselt betegségről szóltak volna – egy átlagembernél – de nem Misinél, aki még, ahogy ő mondta – „az úgy tejején” is – azon törte a fejét, hogyan lehetne még pénzt szerezni az egyesületnek, milyen pályázatot adjunk be... és akkor ott a betegágyán rám hagyta mindazt, amin évekig dolgo-

zott. Ígéretet tettem, hogy folytatom az elkezdett munkát és a Kötegyáni Baráti Kör Egyesület vezetését. Nélküle persze már semmi sem ugyanaz, egy nagyon nehéz örökséget kaptam. Tudtam, hogy nem kis dolgot vállalkoztam magamra, de minden erőmmel, te-

hetséggel azon leszek, hogy megőrizzem, tovább vigyem azt a szellemiséget, amiben Misi hitt, és dolgozott. Tudom, jókat mosolyog most is a fehér bajusza alatt, és kinéz a szemüvege felett. Hallom a hangját, hogy egy-egy helyzetben mit mondana! Egyszóval, hiányzik! Hiányzik az életemből, Kötegyán életéből, a művészvilágból és azt hiszem mindenkiéből, aki valaha a barátságát magáénak tudhatta. A lombok hullnak...

BALÁZSI KÁROLY

Virrasztás útrakelt barátunkért

Volt benne valamilyen ósláv, ókeresztény mélység és titokzatosság, amit csak apokrif ikonjainak férfias szemérmességében engedett láttatni. Amiről előszóiban sosem beszélt. Akik testközelből ismerték, főképpen a konok elszántságot, a pontos tervekkel rendelkező állhatatosságot látták hallgatólag, folyton dohogó, zárkózott lényében. *Iparkodni kell, mert a biológiai óra ketyeg* – szokta mondani, mivel látott valamit, amit mi nem láttunk. Vagy nem akartunk látni. Mert végtelemül törekeny volt. Nehezebbé esett a

Tyukodi László, a Kötegyáni Egyházközség lelkipásztora avatószöveget mond, a képen a korábbiakon kívül az Egyházközség presbitere.

Ungvári Mihály felvonja a zászlót.

járás, a beszéd, unta és bosszantotta a fecsegés, mindenkinél tisztábban érezte az elillanó idő, az elmulasztott cselekvés visszahozhatatlanságát. Ha már bosszantott türelmetlensége Jantyik Zsolt dalszövegét kajánkodtuk fülébe: *Nem sietünk sehová...* mire ő fáradt mosolyát hátra hagyva távozott körünkől. Akkor még nem ilyen messzire, csak *á pontból bé pontba*, ahol másokat lázított, honi tehetlenségi nyomatékunk ürügyén. Ahogy egykor a szelmalmok sem szél íránt, hanem szél ellenében örültek.

A mediterrán harsogó színeiben pompázó, dél-franciaországi NARBONNban ismertem meg. Miután két nap alatt megnézett mindent, amit érdemes – nyüzsgő piacot, középkori katedrális, világitótornyot ostromló tengert, és persze az ottani kollégák munkáit – harmadnapra virradóra már a küszöbön toporgott, útra készen. Kifényesített cipővel, éjszét viseletben várva a búcsúzást. Időtlen művészlélkében honvágy borongott. A délszaki város fényesre koptatott utcakövei helyett a kötegyáni lápot kívánta taposni fáradt lábaival. Időhöz és helyhez nem kötött, örökkön bolyongó lénye ebben a békési faluban

gyökerezett. Ide hullott vissza, mint föl-földobott kő, utolsó átváltozása: itt állította sarokba erős közösségeket terelő pásztorbotját, ami most gazdára vár.

Szentgyörgy napján kihajtáskor nagyanyám is lehet pásztor/ Mihály napján szoruláskor, az a pásztor, aki számol. Most eljött hát ideje a számadásnak. Mit hagyott hátra nekünk, mit hagyományozott a hazának?

Barátságot, fegyelmezett munkaszeretetet, minőséget, nehéz hűséget. Áll a ház, a hétköznapi művelődés temploma, amit az elmúlt évtized szívos áldozatvállalásával szentelt meg. Népfőiskola született a békési síkon. *Iskola a határon.* Már csak be kell lakni. Nem lesz könnyű nélküle, de ott van Tyukodi tiszteletes úr erős, bibliás gyülekezetével. Készen áll Torzsa Ibolya, lelkes, megbízható munkatársa, a törhetetlen energiájú Judit asszony, művésztszerei helyben és szerte a kis hazában, a hivatott és önkéntes népművelők sokasága. Kell, hogy szemmel tartsák hagyatékát faluszerte, a sarkadi járás testvérszervezeteiben, a megyei munkatársak körében, a Nemzeti Művelődési Intézet és a Lakiteleki Népfőiskola szakmai munkaközösségeiben. A vállalt, nemes ügy összetart majd, és emelni fog mindannyiunkat.

Vendégváró padok, szépen faragott kopjafák és Ungvári Mihály tekintete kíséri ezután tétova lépteinket Kötegyánban, Lakiteleken és szerte a Kárpát-hazában.

TORZSA IBOLYA a Kötegyáni Baráti Kör Egyesület elnökeként Ungvári Mihály utódja. Gyulán született, 1978-ban. Iskoláit a következő években és helyeken végezte: 1992, Általános Iskola, Kötegyán; 1997, Ady Endre Gimnázium és Postaforgalmi Szakközépiskola – érettségi, pedagógiai asszisztens; 1999, Göndöcs Benedek Szakközépiskola – fazekas; 2000, Magyar Művelődési Intézet – népi játszótér vezető, fazekas szakoktató; 2002, BRMKK – nonprofit ügyintéző; 2012, Eszterházy Károly Főiskola – informatikus-könyvtáros, iskolai könyvtáros szakirány. Munkahelyei: 1999, Göndöcs Benedek Szakközépiskola – fazekas gyakornok; 2001-2010, Kötegyáni Baráti Kör Egyesület – nonprofit ügyintéző, Községi Könyvtár – megbízott könyvtáros; 2011, Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság – Tájékoztató – tárlatvezető; Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság – Közfoglalkoztatási és Elszámolási Osztály – adminisztrátor. Társadalmi megbízatásai: 2005, Kötegyáni Baráti Kör Egyesület titkára; 2005, Kötegyáni Református Egyházközség presbitere; 2006, Kötegyáni Református Egyházközség gondnoka; 2014, Kötegyáni Baráti Kör Egyesület elnöke.

DR. BALÁZSI KÁROLY ny. főiskolai tanár, település- és közösségfejlesztő. Sárospatakon tanítói, az ELTE-n magyar-népművelés szakos tanári oklevelet, majd egyetemi doktori (dr. univ.) fokozatot szerzett. Szakmai tanulmányúton járt Angliában, Franciaországban, Svédországban. Dolgozott művelődési központ igazgatóként Szobon, közművelődési tanszék-vezetőként a bajai Eötvös József Tanítóképző Főiskolán. Később a Comenius Tanítóképző Főiskola közművelődési, majd társadalomismereti tanszékvezető docense, egy évig főigazgató-helyettes. 1993-tól a Közösségszolgálat Alapítvány felső-magyarországi rezidense. A Sárospataki Népfőiskola újjászervezője (1988) és első, alapító elnöke. A Lakiteleki Népfőiskolai Alapítvány hálózatfejlesztési kabinetjének vezetője. Kutatási területe: művelődéstörténet, közösségi művelődés, népfőiskolák. Fontosabb művei: a Keceli Nevelési Központ funkcionális terve (1980), Település- és közösségfejlesztés (főiskolai jegyzet) 2000., A Sárospataki Népfőiskola tizenöt éve (1986-2002), Gyökerek és korszakok (népfőiskolai olvasókönyv) 2002., Népfőiskolai hagyomány (1769-2010), Lakitelek 2012., további mintegy 150 publikáció lapokban, folyóiratokban.